

Lausunto varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksistä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Alajärven kaupungilta lausuntoa varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistustyöryhmän esityksistä.

Työryhmän esittämä varhaiskasvatuksen määritelmä ja tavoitteet (1 luku, 1§ ja 2§) korostavat varhaiskasvatuksen merkitystä ja sen tavoitteellisuutta. Tämä toivottavasti lisää tietoisuutta ja ymmärrystä varhaiskasvatuksen tärkeästä roolista osana elinikäistä oppimista. Kaavaillut varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (luku 5, 23§) voisivat osaltaan tarkentaa tavoitteita ja sisältöjä.

Kunnan yleistä järjestämisvelvollisuutta koskevassa kohdassa (luku 2, 4§) otetaan kantaa varhaiskasvatuksen järjestämispaikkojen sijaintiin suhteessa asutukseen. Kohdassa todetaan, että kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään otettava huomioon liikenneyhteydet sekä asutuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämispaikkojen sijainti siten, että näiden väliset matkat ovat mahdollisimman lyhyitä. Käytännössä tätä kohtaa jo toteutetaan varhaiskasvatuksessa mahdollisuuksien mukaan, mutta tekstistä jää mielikuva, että varhaiskasvatusta on aina tarjottava lähimmästä yksiköstä. Tämä ei nykyisellä toimintamallilla ole mahdollista.

Varhaiskasvatuspalvelujen järjestämistapoja koskevasta pykälästä (luku 2,6§) ei selviä tarkasti, kuinka kattavasti kunnan tulisi jatkossa valvoa yksityisiä palveluntuottajia. 8§ mukaan toiminnan järjestäjän on seurattava varhaiskasvatusympäristön kehittävyttä, terveellisyyttä ja turvallisuutta päiväkodeissa ja muussa kuin kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa kolmen vuoden välein. Seurannan tapaa ja laajuutta ei kuitenkaan ole tarkemmin määritelty.

Varhaiskasvatuksen keskeyttäminen ja paikan säilyttäminen (luku 3, 14§) isyysvapaiden ajalla on kohtuullista, sillä vapaiden tarve on ennalta ennustettavissa ja kestää lyhyehkön määräajan. Toisessa momentissa mainittava lapsen oikeus jatkaa samassa päiväkodissa kotona vietetyn ennalta määrittelemättömän kotihoitojakson jälkeen on lapsen ja perheen kannalta ymmärrettävä. Näin varhaiskasvatuksessa pyritään toimimaan tälläkin hetkellä. Käytännössä tämä on toiminnan järjestäjän kannalta kuitenkin hankalaa: henkilöstön ja lasten suhdeluvut, päiväkodin mitoituksesta poikkeamiseen (luku 7, 36§) suunnatut kiristykset sekä taloudelliset paineet aiheuttavat usein sen, ettei paluuta samaan yksikköön voida taata. Päivähoitopaikkoja ei voida pitää täyttämättä ja odottamassa tiettyä lasta.

Lapsen kehityksen ja oppimisen tukea (luku 3, 16§-18§) koskeva esitys muuttaisi varhaiskasvatuksessa annettavan kehityksen oppimisen ja tuen muistuttamaan enemmän perusopetuksessa annettavaa kolmiportaisen tuen mallia. Yhtenäisestä termistöstä voi olla hyötyä esimerkiksi päivähoidosta perusopetukseen siirryttäessä ja monialaista yhteistyötä tehtäessä.

Toimintatavan käyttöönotto, henkilökunnan perehdyttäminen ja lasten vanhempien tiedottaminen vie kuitenkin aikaa ja vaatii kunnalta resursointia joka luo osaltaan lisää kustannuksia.

Esityksessä käsitellään myös henkilöstön tehtäviä ja kelpoisuusvaatimuksia (luku 6). Esityksestä käyvät ilmi nimikkeet, mutta eivät niinkään tehtävät. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajan kohdalle tulisi kirjata pedagoginen vastuu toiminnasta ja sen suunnittelusta, varhaiskasvatuksen ammatillisten johtotehtävien osalle toimintayksikön pedagoginen johtajuus. Tämä olisi linjassa esityksessä kirjattavan varhaiskasvatuksen määritelmän ja tavoitteiden kanssa.

Esitys ei ota kantaa subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamiseen. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen esimerkiksi viiteen tuntiin päivässä niiden lasten kohdalla, joiden vanhempi on syystä tai toisesta kotona, olisi varhaiskasvatuksen järjestäjän kannalta selkeyttävä ja pitkällä tähtäimellä kustannuksia säästävä ratkaisu. Lapsen kannalta ajatellen voidaan ajatella esi- ja alkuopetusta vastaavan tuntimäärän takaavan lapsen oikeuden laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja sen mukanaan tuomiin etuihin. Päivähoitopaikan hakemista koskevan pykälän (luku 4, 21§) kolmas momentti taas takaa lapselle mahdollisuuden siirtyä tarvittaessa välittömästi osapäivähoidosta kokopäivähoitoon mikäli tilanne niin vaatii. Mikäli subjektiivinen päivähoito-oikeus tullaan rajaamaan, olisi päiväkodin henkilöstön mitoitus hyvä säilyttää ennallaan myös osapäivähoidon osalta (luku 7, 35§). Tämä jättäisi kunnille laajemmat mahdollisuudet järjestää ja toteuttaa varhaiskasvatusta valitsemallaan tavalla olemassa olevien yksiköiden puitteissa.

Päiväkodin henkilöstön mitoitusta koskevassa pykälässä (luku 7, 35§) lapsiryhmän kokoa rajoittava kolmas momentti on ristiriitainen. Tarkoitus lienee taata lapsen ja myös työntekijän oikeus kohtuullisen kokoiseen päiväkotiryhmään sekä ihmiskontaktien ja virikkeiden määrään. Sama asia voidaan kuitenkin saavuttaa suunnittelemalla toiminta hyvin ja toimimalla pienryhmissä. Mikäli laki tulee voimaan, merkitsee se monelle varhaiskasvatusta järjestävälle taholle mittavia järjestelyjä ja investointeja uusien toimitilojen muodossa. Nykyisellään laki antaa mahdollisuuden vastata tilapäisiin ruuhkiin esimerkiksi palkkaamalla yksikköön tarvittavaksi ajaksi uuden työntekijän.

Perhepäivähoidon henkilöstön mitoitukseen ei ole luvassa muutosta (luku 7, 38§). Nykyisessä tilanteessa lienee yleistä, etteivät esi- tai perusopetusikäiset lapset käytä perhepäivähoidon osa-aikaisia paikkoja. Viides osa-aikainen paikka tulisi olla mahdollista täyttää varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvalla osa-aikaisella lapsella. Monien lasten käyttäessä perhepäivähoitoa vain osa-aikaisesti, on perhepäivähoitajien ryhmiä hankala saada täyteen. Tällöin perhepäivähoitajien tulot jäävät pieniksi, mikä osaltaan syö työn mielekkyyttä ja ajaa perhepäivähoitajia muille aloille.

Ryhmäperhepäivähoitoa koskevan momentin (luku 7, 38§) mukaan perhepäivähoitoryhmä voi koostua enintään kahta hoitajaa vastaavasta lasten määrästä, eikä mahdollisuutta kolmen hoitajan perhepäivähoitoryhmään enää olisi. Mikäli laki toteutuu tässä muodossa, koituu siitä järjestelyjä ja kustannuksia kunnalle. Mikäli kunnassa on useampi kolmen hoitajan perhepäivähoitoryhmä, tarkoittaisi lain voimaantulo välittömästi uusien tilojen hankintaa ja ylläpitoa.

Alajärvellä 25.5.2014

Hanna Luoma-aho, vt. varhaiskasvatuspäällikkö, Järvi-Pohjanmaan sivistyspalvelut

Tiivistelmä opetus- ja kulttuuriministeriölle annettavasta varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksiä koskevasta lausunnosta

Kunnan yleistä järjestämisvelvollisuutta koskevassa kohdassa (luku 2, 4§) otetaan kantaa varhaiskasvatuksen järjestämispaikkojen sijaintiin suhteessa asutukseen. Pykälästä jää mielikuva, että varhaiskasvatusta on aina tarjottava lähimmästä yksiköstä. Tämä ei nykyisellä toimintamallilla ole mahdollista.

2 luvun 8§ mukaan toiminnan järjestäjän on seurattava varhaiskasvatusympäristön kehittävyyttä, terveellisyyttä ja turvallisuutta päiväkodeissa ja muussa kuin kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa kolmen vuoden välein. Seurannan tapaa ja laajuutta ei kuitenkaan ole tarkemmin määritelty.

Lapsen kehityksen ja oppimisen tukea (luku 3, 16§-18§) koskevan esityksen mukanaan tuomasta yhtenäisestä termistöstä voi olla hyötyä esimerkiksi päivähoidosta perusopetukseen siirryttäessä ja monialaista yhteistyötä tehtäessä. Toimintatavan käyttöönotto, henkilökunnan perehdyttäminen ja lasten vanhempien tiedottaminen vie kuitenkin aikaa ja vaatii kunnalta resursointia joka luo osaltaan lisää kustannuksia.

Henkilöstön tehtäviä ja kelpoisuusvaatimuksia käsittelevään esitykseen tulisi lisätä myös henkilöstön keskeiset vastualueet, esim. varhaiskasvatuksen opettajan pedagoginen vastuu toiminnasta ja sen suunnittelusta, sekä varhaiskasvatuksen ammatillisten johtotehtävien osalle pedagoginen johtajuus.

Uudistamistyöryhmän esitys ei sisältänyt rajoituksia subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen. Oikeutta tulisi rajoittaa niiden lasten osalta, joiden vanhempi on kotona. Kokopäivähoitoa tarjottaisiin vain lapsen edun niin vaatiessa.

Mikäli päiväkodin henkilöstön mitoitusta koskevan pykälän (luku 7, 35§) lapsiryhmän kokoa rajoittava kolmas momentti tulee voimaan, merkitsee se monelle varhaiskasvatusta järjestävälle taholle mittavia järjestelyjä ja investointeja uusien toimitilojen muodossa.

Perhepäivähoitajien viides osa-aikainen paikka tulisi olla mahdollista täyttää esi- tai perusopetusikäisen lapsen sijasta varhaiskasvatusikäisellä lapsella (luku 7,38§).

Mikäli mahdollisuus kolmen hoitajan perhepäivähoitoryhmään poistuu ja kunnassa on useampi kolmen hoitajan perhepäivähoitoryhmä, tarkoittaa lain voimaantulo välittömästi uusien tilojen hankintaa ja ylläpitoa (luku 7,38§).

Alajärvellä 25.5.2014

Hanna Luoma-aho

vt. varhaiskasvatuspäällikkö, Järvi-Pohjanmaan sivistyspalvelut